

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ЈАВНОМ ТУЖИЛАШТВУ

Члан 1.

У Закону о јавном тужилаштву („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 78/11 – др. закон, 101/11, 38/12 – одлука УС и 121/12), у члану 5. додаје се став 3. који гласи:

„Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужан је да одбије сваку радњу која представља утицај на самосталност у раду јавног тужилаштва.”.

Члан 2.

После члана 10. додају се назив члана и члан 10а, који гласе:

„Начела у вршењу јавнотужилачке функције

Члан 10а

Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца су дужни да стручно, савесно, непристрасно, правично и без непотребног одлагања врше своју функцију посебно водећи рачуна о заштити оштећених и спречавању дискриминације по било ком основу.”.

Члан 3.

У члану 13. став 6. речи: „основна јавна тужилаштва се оснивају за подручје основног суда” замењују се речима: „основно јавно тужилаштво се оснива за подручје једног или више основних судова”.

У ставу 7. реч: „седиште” замењује се речју: „седишта”.

Став 8. мења се и гласи:

„Јавно тужилаштво може имати одељења ван свог седишта, као и посебна одељења која се образују за гоњење одређених кривичних дела, у складу са законом.”.

Члан 4.

У члану 18. после става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„Изузетно од става 2. овог члана, јавни тужилац може да изда усмено обавезно упутство када је то неопходно ради предузимања радњи које не трпе одлагање. У том случају обавезно упутство у писменом облику доставља се у року од три дана од дана издавања усменог упутства.”.

Досадашњи ст. 3. до 8. постају ст. 4. до 9.

Члан 5.

У члану 24. после става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„Изузетно од става 2. овог члана, јавни тужилац може да изда усмено обавезно упутство када је то неопходно ради предузимања радњи које не трпе одлагање. У том случају обавезно упутство у писменом облику доставља се у року од три дана од дана издавања усменог упутства.”.

Досадашњи ст. 3. до 8. постају ст. 4. до 9.

Члан 6.

У члану 29. став 3. тачка 4. мења се и гласи:

„4. подноси Народној скупштини редовни годишњи извештај о раду јавних тужилаштава у Републици Србији;”.

Члан 7.

Члан 53. мења се и гласи:

„Члан 53.

Јавни тужиоци, заменици јавних тужилаца, тужилачки помоћници и приправници имају право да се удружују у струковна удружења ради заштите својих интереса и очувања самосталности у раду јавних тужилаштава.

Право струковног удруживања подразумева и учешће у активностима струковних удружења у току радног времена, ако се тиме не ремети рад у јавном тужилаштву.”.

Члан 8.

Члан 57. мења се и гласи:

„Члан 57.

Ако јавно тужилаштво буде укинато, буде основано ново јавно тужилаштво или буде промењено подручје на којем јавно тужилаштво врши надлежност, односно буде измењен број заменика у јавном тужилаштву, јавни тужилац, односно заменик јавног тужиоца настављају да врше функцију заменика јавног тужиоца у јавном тужилаштву које одреди Државно веће тужилаца, на предлог Републичког јавног тужиоца.”.

Члан 9.

У члану 75. став 2. мења се и гласи:

„За заменика јавног тужиоца који се први пут бира, Народна скупштина бира између једног или више кандидата које предложи Државно веће тужилаца. Државно веће тужилаца дужно је да приликом предлагања кандидата за избор заменика основног јавног тужиоца, предложи кандидата који је завршио почетну обуку у Правосудној академији, у складу са посебним законом.”.

Члан 10.

У члану 81. речи: „може обавити” замењују се речју: „обавља”.

Члан 11.

У члану 82. став 1. мења се и гласи:

„При предлагању и избору кандидата за јавнотужилачку функцију Државно веће тужилаца саставља ранг листу кандидата на основу стручности, оспособљености и достојности кандидата, а према критеријумима и мерилима за оцену стручности, оспособљености и достојности које прописује Државно веће тужилаца, у складу са законом. Ранг листа се објављује на интернет страници Државног већа тужилаца. Приликом избора и предлагања кандидата за јавнотужилачку функцију забрањена је дискриминација по било ком основу.”.

Став 3. мења се и гласи:

„Државно веће тужилаца образлаже предлог и одлуку о избору кандидата за јавнотужилачку функцију.”.

Члан 12.

У члану 87. став 2. мења се и гласи:

„Поред разлога из става 1. овог члана јавном тужиоцу функција престаје ако не буде поново изабран, као и када се промени подручје на којем јавно тужилаштво у коме је изабран за јавног тужиоца врши надлежност.”.

После става 2. додаје се став 3. који гласи:

„Поред разлога из става 1. овог члана, заменику јавног тужиоца који је изабран први пут на ову функцију на период од три године, функција престаје и ако не буде изабран на сталну функцију.”.

Члан 13.

Члан 91. мења се и гласи:

„Члан 91.

Државно веће тужилаца води поступак у којем утврђује разлоге за престанак функције јавног тужиоца на лични захтев, услед навршења радног века или трајног губитка способности за обављање функције, као и у случају када се промени подручје на којем јавно тужилаштво у коме је изабран за јавног тужиоца врши надлежност.

О утврђеним разлозима Државно веће тужилаца доноси одлуку коју доставља Народној скупштини ради одлучивања о престанку функције јавног тужиоца.

Одлука Државног већа тужилаца садржи разлоге за престанак функције и датум престанка функције.”.

Члан 14.

У члану 95. став 1. мења се и гласи:

„Државно веће тужилаца утврђује чињенице и одлучује у поступку затвореном за јавност. Поступак може бити јаван на захтев јавног тужиоца или заменика јавног тужиоца против којег се води поступак.”.

Члан 15.

У члану 101. став 2. после речи: „успешно обавља јавнотужилачку функцију” додају се запета и реч: „задовољава”.

Члан 16.

У члану 111. после става 3. додаје се нови став 4. који гласи:

„Јавни тужилац и заменик јавног тужиоца коме је изречена дисциплинска санкција може покренути управни спор.”.

Досадашњи став 4. постаје став 5.

Члан 17.

У члану 122. став 3. брише се.

Досадашњи став 4. постаје став 3.

После става 3. додаје се став 4. који гласи:

„Поступак пријема тужилачких приправника ближе се уређује актом министра надлежног за правосуђе.”.

Члан 18.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о јавном тужилаштву садржан је у члану 99. став 1. тачка 7. Устава Републике Србије који прописује да Народна скупштина, између осталог, доноси законе и друге опште акте из надлежности Републике Србије. Такође, према члану 157. став 1. Устава Републике Србије, прописано је да се оснивање, организација и надлежност јавног тужилаштва уређују законом. Поред тога, чланом 159. став 7. Устава, предвиђено је да Државно веће тужилаца, у складу са законом, бира заменике јавних тужилаца за трајно обављање функције, у истом или другом јавном тужилаштву.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Законом о јавном тужилаштву („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 78/11 – др. закон, 101/11, 38/12 – одлука УС и 121/12) ближе су уређена организација и надлежност јавних тужилаштава, услови и поступак за избор и престанак функције јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, права и дужности јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, вредновање рада јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, напредовање и дисциплинска одговорност јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, обављање послова правосудне управе и тужилачке управе у јавним тужилаштвима, обезбеђивање средстава за рад јавних тужилаштава и друга питања од значаја за рад јавних тужилаштава.

У току примене закона, пракса је показала да поједине одредбе, а посебно одредбе које су везане за самосталност јавног тужиоца, односно заменика јавног тужиоца, одредбе везане за хијерархијски однос између носилаца јавнотужилачке функције, надлежност јавних тужилаштава, удруживање носилаца јавнотужилачких функција и запослених у јавним тужилаштвима, трајање јавнотужилачке функције, правила о избору заменика јавног тужиоца, поступак за избор јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, вредновање рада јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, као и одредбе о вредновању рада јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, треба прецизирати и допунити. Циљ оваквих измена и допуна је доследна примена Уставних одредби које уређују положај носилаца јавнотужилачке функције (чл. 159. до 161. Устава), као и усклађивање са међународним стандардима који се односе на јавно тужилаштво.

Поред тога, пракса је показала и да је поједине одредбе Закона о јавном тужилаштву неопходно изменити, како би се могле ефикасно применити и спровести.

У циљу ефикаснијег остваривања положаја и надлежности јавног тужилаштва, као самосталног државног органа који гони учиниоце кривичних дела и других кажњивих дела, неопходно је изменити постојећи Закон о јавном тужилаштву, како би се и овим изменама створио неопходан нормативни оквир за даље активности у циљу побољшања рада правосуђа у Републици Србији.

На текст радне верзије Закона прибављена је експертиза Венецијанске комисије Савета Европе, а примедбе из експертизе уграђене су у текст закона.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Закона допуњује се члан 5. Закон о јавном тужилаштву, који уређује самосталност у раду носиоца јавнотужилачке функције. Поред забране сваког утицаја на рад јавног тужилаштва, која је предвиђена ставом 2. члана 5. Закона о јавном тужилаштву, допуном наведеног члана се предвиђа и обавеза носиоца јавнотужилачке функције да одбије сваку радњу која представља утицај на самосталност у раду јавног тужилаштва. На овај начин се додатно ојачава основно начело у раду јавног тужилаштва, односно ојачава његова самосталност.

Такође, чланом 2. Закона, Закон о јавном тужилаштву се допуњује и новим чланом 10а, који прописује начела у вршењу јавнотужилачке функције. Предвиђена је дужност јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца да стручно, савесно, непристрасно, правично и без непотребног одлагања врши своју функцију, при чему је, истовремено, дужан и да посебно води рачуна о заштити оштећених и спречавању дискриминације по било ком основу. Прописивање ових начела је веома битно због одредбе Устава која прописује положај јавног тужилаштва, али се истовремено и утврђују основне дужности којих носилац јавнотужилачке функције мора да се придржава у вршењу своје функције.

Чланом 3. Закона врше се значајне измене члана 13. Закона о јавном тужилаштву. Наиме, предвиђа се могућност да поједино основно јавно тужилаштво може бити основано и за подручје више основних судова. На овај начин даје се могућност да се оснује рационалнији број основних јавних тужилаштава у Републици Србији. Исто тако, изменом става 8. истог члана Закона о јавном тужилаштву предвиђа се могућност да и остала јавна тужилаштва, а не само јавна тужилаштва посебне надлежности, могу имати одељења ван свог седишта. На тај начин се омогућују да се, ако нема потребних услова за оснивање јавног тужилаштва, такво јавно тужилаштво и не оснива, већ да се образује одељење већ постојећег јавног тужилаштва. Тиме се обезбеђује неопходна ефикасност јавних тужилаштава у Републици Србији, уз истовремену уштеду средстава који би били неопходни за додатне запослене и друге трошкове.

Чланом 4. Закона допуњује се члан 18. Закона о јавном тужилаштву, који уређује обавезна упутства непосредно вишег јавног тужиоца нижем јавном тужиоцу, на тај начин што се, када је неопходно ради предузимања радњи које не трпе одлагање, предвиђа изузетак да обавезно упутство мора бити у писменом облику. При томе, непосредно виши јавни тужилац је обавезан да упутство, које је издао усмено, достави и у писаном облику, и то у року од три дана. Овим изузетком, на чију потребу прописивања је указала пракса, се омогућује ефикаснији рад јавних тужилаштава, при чему обавеза издавање упутства у писаном облику, као основно правило, није нарушено.

Чланом 5. Закона допуњује се члан 24. Закона о јавном тужилаштву, на тај начин што се, и у случају издавања обавезног упутства јавног тужиоца заменику јавног тужиоца, такође допушта изузетак од обавезе да се обавезно упутство може издати само у писменом облику. И на потребу прописивања овог изузетка је указала пракса, а његов циљ омогућавање ефикаснијег рада јавног тужилаштва, када је то неопходно због предузимања радњи које не трпе одлагање.

Чланом 6. Закона допуњује се члан 29. Закона о јавном тужилаштву, тако што се предвиђа да Републички јавни тужилац, који врши надлежност јавног тужилаштва у оквиру права и дужности Републике Србије, има обавезу подношења редовног годишњег извештаја о раду јавних тужилаштава у

Републици Србији. На тај начин се омогућује да орган који бира и одлучује о престанку функције Републичког јавног тужиоца, путем редовних годишњих извештаја, има увид у рад јавних тужилаштава у Републици Србији.

Чланом 7. Закона измењен је члан 53. Закона о јавном тужилаштву, који уређује право на удруживање. Наведеним изменама се прецизира да носиоци јавнотужилачке функције, тужилачки помоћници приправници, пре свега имају право да се удружују у одговарајућа струковна удружења, као и да такво удруживање подразумева и учешће у активностима струковних удружења у току радног времена, наравно под условом да се тиме не ремети рад у јавном тужилаштву. Овом изменом је прецизније уређено право на удруживање и истовремено извршено усклађивање са међународним стандардима који уређују јавно тужилаштво.

Допуном члана 57. Закона о јавном тужилаштву (члан 8. Закона), омогућују се настављање функције јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца у другом јавном тужилаштву и у случају када се оснује ново јавно тужилаштво, односно промени надлежност јавног тужилаштва у коме је изабран, чиме се уређује и оваква ситуација, која до сада није била уређена и представљала је правну празнину.

Чланом 9. Закона извршена је измена члана 75. став 2. Закона о јавном тужилаштву. Наведеном изменом извршено је усаглашавање са Законом о Правосудној академији. Наиме, предвиђено је да је Државно веће тужилаца дужно да приликом предлагања кандидата за избор заменика јавног тужиоца предложи кандидата који је завршио обуку у Правосудној академији, при чему је овај изузетак предвиђен само за избор заменика основног јавног тужиоца, односно заменика јавног тужиоца најнижег степена.

Чланом 10. Закона, којим се допуњује члан 81. Закона о јавном тужилаштву, предвиђа се обавезност обављања разговора са кандидатима који се бира на јавнотужилачку функцију, а не само могућност као што предвиђа важећа одредба. На предложени начин се омогућује да пријављени кандидат има право да у разговору са члановима Државног већа тужилаца изнесе додатна појашњења и пружи додатне информације које су од значаја за избор кандидата. Истовремено, тиме се се обезбеђује и већа транспарентност у поступку избора кандидата.

Значајна измена, а такође у циљу веће транспарентности и заштите кандидата у поступку избора кандидата на јавнотужилачку функцију, је предвиђена чланом 11. Закона, којим је измењен члан 82. Закона о јавном тужилаштву. Наиме, предвиђено је да Државно веће тужилаца приликом предлагања и избора кандидата има обавезу да састави ранг листу, на основу унапред прописаних мерила и критеријума. Као и у садашњем законском тексту, приликом избора и предлагања кандидата, изричито се забрањује свака врста дискриминације. Поред тога, предвиђа се да ранг листа мора бити и јавно објављена на интернет страници Државног већа тужилаца, чиме се такође повећава транспарентност рада тог органа.

Чланом 12. Закона врши се прецизирање члана 87. Закона о јавном тужилаштву, којим су уређени сви разлози за престанак јавнотужилачке функције.

Чланом 13. Закона мења се члан 91. Закона о јавном тужилаштву, ради усклађивања са изменом из члана 12. Закона.

Слична измена је садржана и у члану 14. Закона, којим се мења члан 95. став 1. Закона о јавном тужилаштву. Наведеном изменом се омогућује да поступак за разрешење носиоца јавнотужилачке функције може бити јаван, ако

то захтева јавни тужилац или заменик јавног тужиоца против кога се води поступак.

Чланом 15. Закона допуњује се члан 101. Закона о јавном тужилаштву, на тај начин што се предлаже да се, поред постојећих оцена којима се вреднује рад јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, уведе и нова оцена. На тај начин ће се омогућити објективније оцењивање њиховог рада и извршити додатна градација на основу које се њихов рад може вредновати.

Чланом 16. Закона, којим се допуњује члан 111. Закона о јавном тужилаштву, предвиђа се додатна правна заштита у дисциплинском поступку против носиоца јавнотужилачке функције. Наиме, предвиђа се да се оваква правна заштита може остварити и против другостепене дисциплинске одлуке, и то у управном спору.

Чланом 17. Закона измењен је члан 122. Закона о јавном тужилаштву, од чега се најзначајнија измена састоји у томе што се предвиђа да ће се поступак пријема тужилачких приправника, који сада није прецизно уређен, потпуније уредити посебним подзаконским актом, који ће донети министар надлежан за послове правосуђа.

Чланом 18. Закона уређено је ступање закона на снагу, односно предвиђено је да закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА ПРИМЕНУ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна финансијска средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлаже се да се овај закон донесе по хитном поступку, будући да би његово недоношење по хитном поступку могло да проузрокује штетне последице по рад јавних тужилаштава у Републици Србији.